

LUCHTPOST SURINAME

1922 - 1945

Op 3 augustus 1922 wordt Paramaribo opgeschrikt door een spectaculaire verschijning: een vliegtuig! Na enkele rondjes boven de stad landt het vliegtuig op de Surinamerivier. De eerste (luchtpost)vlucht van St- LAURENT du MARONI, een plaatsje aan de grens van Frans Guyana met Suriname, naar PARAMARIBO was een feit. St-Laurent is een havenplaats waar in het verleden de gedepoteerde gevangenen uit Frankrijk werden aangevoerd. Het boek "Papillon" is hier ondermeer verfilmd. De vlucht werd uitgevoerd door de "Compagnie des transports Aériens Guyanais" met een éénmotorig BREGUET watervliegtuig. De piloot was Charles Dutertre.

Het watervliegtuig van Dutertre op de Surinamerivier.

Na de landing wordt hij ontvangen in het gouverneurshuis, waar ter zijner ere twee postduiven worden losgelaten en drie kanonschoten worden afgevuurd. Enkele dagen later vertrekt hij weer. Het betreffende toestel verongelukte op 14 augustus, boven de Marowijnerivier, bij het eilandje Maurice. Door onbekende oorzaak ontplofte het toestel in de lucht, waarbij de inzittenden (waaronder o.a. piloot Pierre Réjon) om het leven kwamen.

In Juli 1929 doet weer een watervliegtuig Paramaribo aan: een Pan American Airways (PAA / PANAM) machine met piloot Erkenbrack op verkenningreis landt op de Surinamerivier. De in 1927 opgerichte luchtvaartmaatschappij voor lijnen buiten de USA, heeft interesse in een landingstation voor watervliegtuigen op de lijn in oprichting USA-Zuid Amerika. Pan American Airways werd opgericht door Juan Trippe. De maatschappij begon met een gecharterde Fokker F-7 om post vanuit Key West(Florida) naar Cuba te vliegen. In de beginjaren was Paramaribo van groot belang voor de PANAM op de route naar Brazilië/Argentinië.

Op 23 september 1929 verschijnt een tweede PANAM vliegtuig: een tweemotorige Sikorsky S-38 (registratie N-124M) amfibisch vliegtuig uit San Juan gevlogen door PAA's chefvlieger, de beroemde Ch.A. Lindbergh, (Charles "Lucky Lindy" Lindbergh), met onder de passagiers PAA directeur en oprichter Juan Trippe. Deze vlucht is de eerst volgende postvlucht na Dutertre en komt uit Amerika. De post kwam via MIAMI en SAN JUAN(Porto Rico) uit NEW YORK.

Sikorsky S-38, met een dergelijk toestel landde Lindbergh op de Surinamerivier.

De vlucht van NEW YORK naar MIAMI werd op 13 september 1929 uitgevoerd door een Pitcairn PA-6 met registratie N38E. Het toestel verongelukte bij FORT Mc PHERSON, (Atlanta). De beschadigde post werd met een speciaal stempel: "RECEIVED IN BAD CONDITION" op 20 september aangeboden voor de PAA vlucht van MIAMI via SAN JUAN naar PARAMARIBO. Deze vlucht werd uitgevoerd door Ch. A. Lindbergh. Het eerste deel tot SAN JUAN, geschiedde via de bestaande PAA Foreign Air Mail lijndienst (FAM- 6-line) en vond plaats met een Ford Trimotor. (transit-stempel: 22-09-29) Het tweede deel van deze PAA-vlucht geschiedde met een Sikorsky S-38(NC-124M).

V.r.n.l. Juan Trippe(oprichter PAA), zijn vrouw Betty, mevrouw Anne Morrow Lindbergh, Charles Lindbergh en een man waarvan de identiteit onbekend is.

Na de succesvolle postvlucht van Lindbergh naar PARAMARIBO volgde de terugvlucht op 25 september 1929. Deze vlucht van PARAMARIBO naar MIAMI verliep via PORT OF SPAIN en SAN JUAN. Deze vlucht werd tot PORT OF SPAIN uitgevoerd door Charles Lindbergh met de Sykorsky S-38. Van PORT OF SPAIN naar MIAMI via de FAM-6 route geschiedde met een Fort Trimotor gevlogen door J.H. Tilton. Lindbergh vloog van PORT OF SPAIN via de noordkust van Zuid-Amerika via CRISTOBAL CANAL ZONE naar MIAMI en voltooide hiermee de zgn. "Lindbergh circle", een combinatie van de FAM 5 en 6 routes.

Luchtpostbrief: De eerste retourvlucht van PARAMARIBO naar SAN JUAN (Porto Rico) werd gedeeltelijk uitgevoerd door Charles Lindbergh op 25 september 1929. De vlucht stopte op PORT OF SPAIN (Trinidad) voor een overnachting en vervolgens ging de post met een Fort Trimotor, gevlogen door J.H. Tilton, op 26 september verder naar SAN JUAN. Cat. nr: 2g.

Voorzijde: Afstempeling met bijzondere stempels; **EERSTE LUCHTPOSTVERZENDING PARAMARIBO - NEW YORK 25.9.29** en **DE POSTDIRECTEUR** met paraaf PZ(Petzoldt).

Achterzijde: aankomststempel San Juan 26 september 1929 7 uur p.m.

Met deze vlucht naar PORT OF SPAIN gingen ook de volgende 3 brieven mee. Deze werden te PARAMARIBO allemaal van de bijzondere afstempelingen voorzien.

1. Luchtpostbrief van PARAMARIBO naar CRISTOBAL CANAL ZONE. Per eerste retourvlucht van PARAMARIBO naar PORT OF SPAIN. Vandaar werd de post door Lindbergh per S-38 via de Noordkust van Zuid Amerika naar CRISTOBAL CANAL ZONE gevlogen. Niet in luchtpostcatalogus vermeld.

Achterzijde: Transitstempel PORT OF SPAIN d.d. 25 september 1929 en afstempeling CRISTOBAL CANALZONE d.d. 2 oct. 1929 voor verzending, mogelijk via PAA FAM-5 route, naar "forwarding address" in California.

2. Luchtpostbrief van PARAMARIBO naar CHICAGO; per eerste retourvlucht via PORT OF SPAIN, SAN JUAN en MIAMI. Tot PORT OF SPAIN werd de brief door Lindbergh in de S-38 vervoerd. De post werd daar overgeladen en met de Fort Trimotor (J.H. Tilton) naar MIAMI vervoerd. Gedeeltelijk via de bestaande PAA lijnvlucht (FAM-6-line) en van MIAMI verder naar CHIICAGO. Cat. nr: 2j.

Achterzijde: Aankomststempel CHICAGO ILL. d.d. 5 oct. 1929

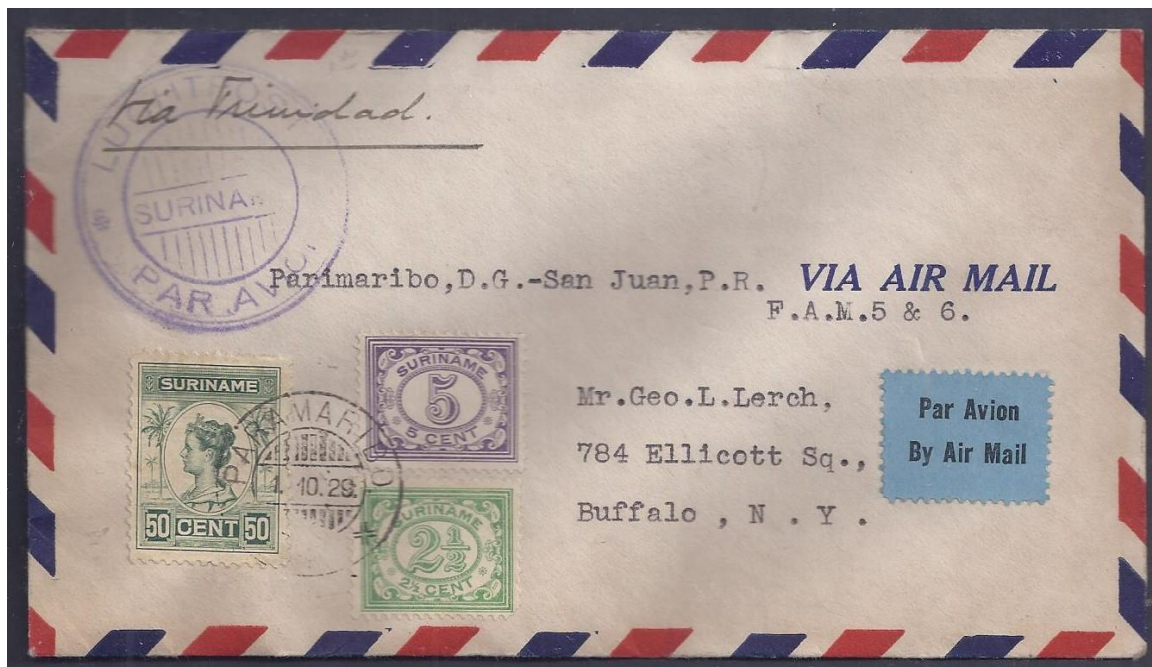

3. Aangetekende Luchtpostbrief van PARAMARIBO via TRINIDAD naar DEN HAAG per eerste retourvlucht. Het is niet duidelijk of alle post naar NEDERLAND dezelfde route via Miami volgde. Volgens de luchtpostcatalogus van 2012 zou het aankomststempel van deze post de datum van 14-10 moeten dragen. Mogelijk is deze brief in PORT OF SPAIN uitgeladen en aldaar per schip naar Nederland verscheept wat weer de aankomstdatum van 12-10 zou kunnen verklaren. Cat nr: 2b.

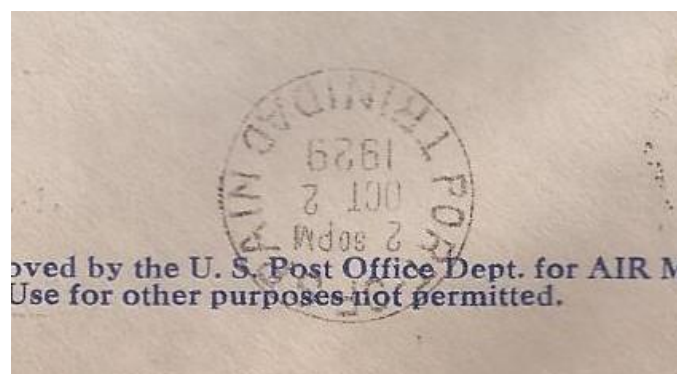

Achterzijde: Aankomststempel 's-GRAVENHAGE d.d. 12 oktober 1929.

De lijn MIAMI – SAN JUAN – PARAMARIBO werd nu verder geëxploiteerd door Pan American Airways. Eind september 1929 volgde een tweede vlucht welke op 1 oktober weer naar MIAMI vertrok. Bij deze vlucht werd voor het eerst gebruik gemaakt van een bijzonder stempel met de tekst **LUCHTPOST / SURINAME / PAR AVION**. Er waren twee uitvoeringen: met 10 arceringen (Paramaribo) en 14 arceringen (Nickerie). Uiteindelijk leidde deze proefvluchten vanaf 1930 tot een vaste weekdienst met vliegboten (PAA FAM-6 route).

Luchtpostbrief d.d.: 1 oktober 1929 van PARAMARIBO via PORT OF SPAIN, SAN JUAN en MIAMI (FAM 6 line) naar BUFFALO N.Y. De brief is voorzien van het bijzondere stempel (BS eerste gebruik) met de tekst **LUCHTPOST / SURINAME / PAR AVION**. (10 arceringen). Cat nr: 3

Achterzijde: Transitstempel PORT OF SPAIN 2 oct. 1929.

Op 7 februari 1930 verscheen er concurrentie voor de PANAM in Paramaribo. De NYRBA (New York, Rio de Janeiro, Buenos Aires route). Deze maatschappij maakt dan een proefvlucht via Paramaribo, Belem(parà), Montevideo naar Buenos Aires. De vlucht wordt uitgevoerd met een Consolidated Commodore, een tweemotorige vliegboot met een capaciteit van ± 20 passagiers. Op 19 februari landt de retourvlucht weer in PARAMARIBO en neemt dan de eerste verzending van Surinaamse post per NYRBA richting MIAMI voor zijn rekening (vertrek: 14 februari 1930).

Routekaart van vliegmaatschappij NYRBA (New York-Argentinië lijn).

Op 7 maart 1930 volgt dan de eerste postvlucht van MIAMI naar BUENOS AIRES (NYRBA). De route loopt van MIAMI via PORT AU PRINCE – PORT OF SPAIN – PARAMARIBO – BELEM(PARà) - PERNAMBUCO – RIO DE JANEIRO – SANTOS en MONTEVIDEO naar BUENOS AIRES. Voor het onderweg tanken werd gebruik gemaakt van boten die op een afstand van 125 – 450 mijl langs de route waren gestationeerd. Deze werden op hun beurt, middels 5 gallon jerrycans, weer bevoorrad door Standard Oil vanuit New Jersey. Het tarief voor passagiers op deze route bedroeg 16 – 20 dollarcent per mijl.

Luchtpostbrief per 1^e postvlucht van PARAMARIBO naar BUENOS AIRES per NYRBA. Voorzijde: BS LUCHTPOST / SURINAME / PAR AVION. (10 arceringen/Paramaribo) en rondstempel PARAMARIBO d.d. 6-3-30. Verzonden op 7 maart 1930. Catnr: 8g.

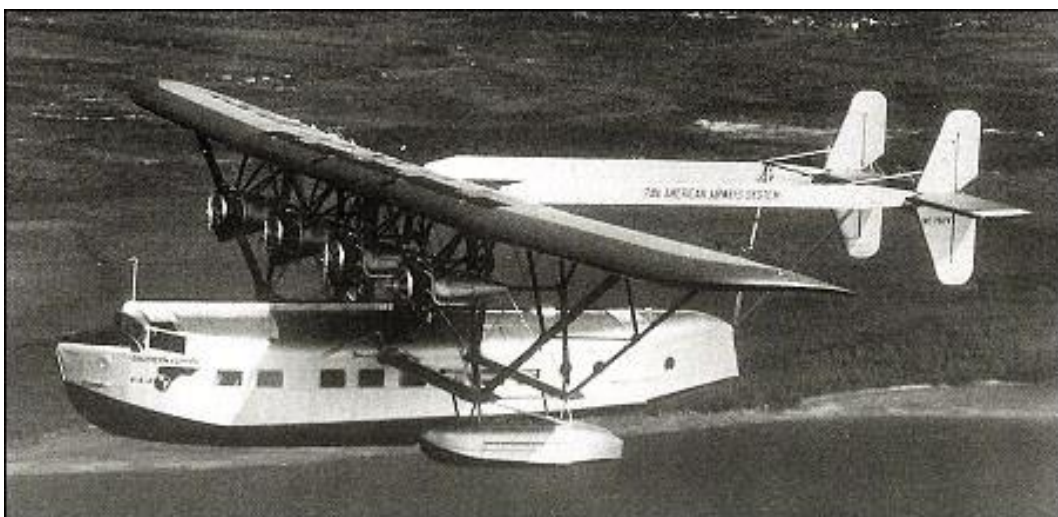

Achterzijde: Aankomststempel SERV. AEROPOSTA BUENOS AIRES d.d. 15 MAR 30. Brief heeft als afzendantres: Havana Cuba. Brief vertoont de resten van opgeplakt papiertje. Mogelijk een verzendinginstructie voor diegene die deze brief in Suriname gepost heeft.

Op 19 augustus 1930 neemt de PANAM de contracten voor Brazilië van de NYRBA over inclusief de lijnen en de vliegboten. Vervolgens worden poststukken en passagiers vervoerd tussen de plaatsen aan de PAA FAM-6 route en Brazilië v.v. Op deze lijnen wordt gevlogen met de overgenomen Commodores en de nieuwe Sikorsky vliegboten S-40 die weer plaats bieden aan ± 40 passagiers.

De tweemotorige vliegboot Consolidated Commodore.

De viermotorige vliegboot Sikorsky 40.

Als geste naar de Nederlandse gouverneur verzorgt de PAA in 1930 een half jaar lang een weekdienst tussen PARAMARIBO en NICKERIE. Ter gelegenheid hiervan werd een bijzonder stempel ontwikkeld met de tekst: **EERSTE BINNENLANDSE LUCHTPOST VERZENDING** met de toevoegingen **PAA, PARAMARIBO+NICKERIE vice versa**. De heen vlucht naar Nickerie vond plaats op 17 juli 1930. De terugvlucht op 23 juli. De vluchten geschiedde met een de Sikorsky S-38 vliegboot.

Luchtpost van NICKERIE naar PARAMARIBO. Eerste binnenlandse retourvlucht uitgevoerd door PANAM. Voorzijde: rondstempel NICKERIE d.d. 23-7-1930. Catnr: 12.

Achterzijde: Bijzonderstempel: **EERSTE BINNENLANDSE LUCHTPOSTVERZENDING** (paars) en zwarte rondstempels **NICKERIE** en **PARAMARIBO** d.d. 23-7-1930.

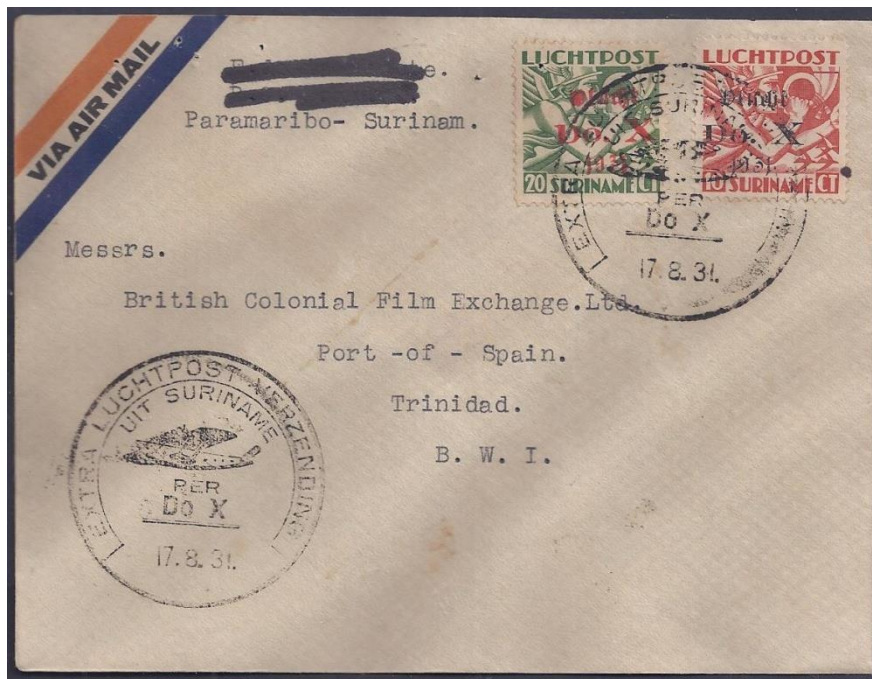
In Augustus 1931 komt, onder auspiciën van PANAM, de toentertijd grootste vliegboot naar Paramaribo. Het is de Duitse 12- motorige vliegboot Dornier DO-X (tot 150 passagiers en 20 bemanningsleden). Het bijzondere is dat er telkens 2 motoren achter elkaar zijn gemonteerd waarbij de achterste dan als duwpropeller dienst doet. De vliegboot is op een promotietrip door o.a. Zuid-Amerika en doet daarbij ook Suriname aan. In Paramaribo worden met grote spoed de reguliere Mercurius-zegels overgedrukt door de gouvernementsdrukkerij met de opdruk "VLUCHT DO. X 1931" in zwarte of rode opdruk (afhankelijk van de zegelkleur). Deze zegels mochten uitsluitend eenmalig gebruikt worden voor te verzenden post van PARAMARIBO per DO-X. Na het vertrek van DO-X werd de restvoorraad vernietigd. Op 19 augustus 1931 vertrekt de DO-X uit PARAMARIBO om via PORT OF SPAIN en ANTIGUA naar MIAMI te vliegen. De eerst volgende bestemming was PORT OF SPAIN (Trinidad). Hier werd de post uitgeladen en verzorgde PANAM het verdere transport. Luchtpost die met deze vlucht vervoerd werd droegen twee bijzondere stempels: Op de voorzijde: minimaal twee rondstempels met als tekst: EXTRA LUCHTPOST VERZENDING per DO X uit SURINAME d.d. 17-8-31. Op de achterzijde een rechthoekig stempel met als tekst: FROM SURINAME SPECIAL FLIGHT DO-X PAN AMERICAN AIRWAYS COOPERATING AS SPECIAL AGENTS. Beide stempels droegen een beeltenis van de DO-X. Aan boord van de DO-X was een "Hulppostkantoor Vliëgschip DO X" ingericht. Navigatieofficier W. Niemann werd tot vliëgschip-postmeester benoemd. Mogelijk is het rechthoekige stempel (paars) door hem geplaatst.

De 12-motorige Dornier DO-X vliegboot

De volgend twee luchtpoststukken werden op 19 augustus 1931 vanaf PARAMARIBO per DO-X vervoerd. Het eerste naar PORT OF SPAIN het tweede naar NEW YORK.

1. Luchtpostbrief per DO-X naar PORT OF SPAIN(Trinidad) B.W.I.

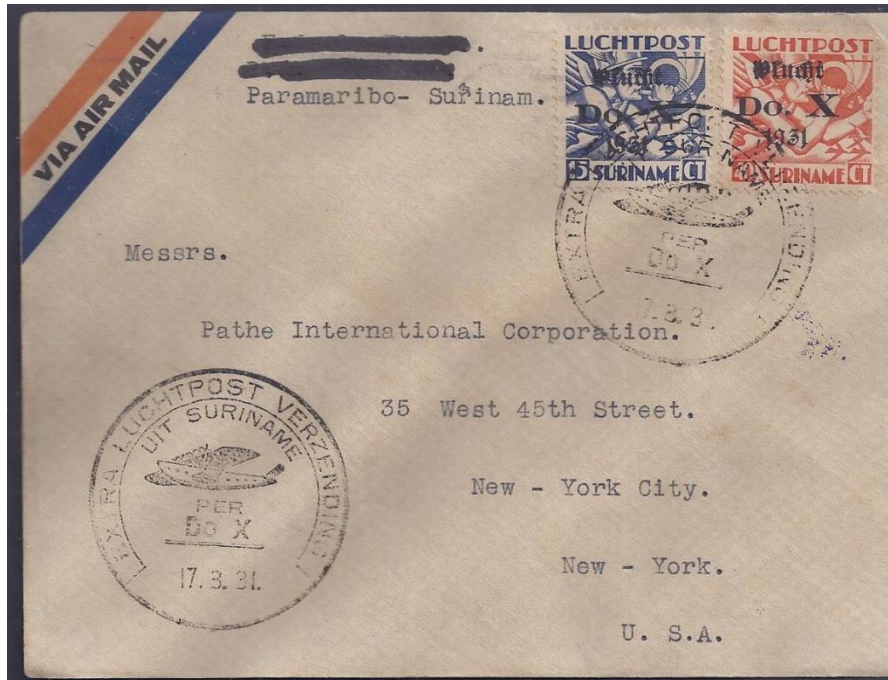

Voorzijde NVPH nrs: LP 8 en 10. Met 2 x Bijzonder stempel(BS).

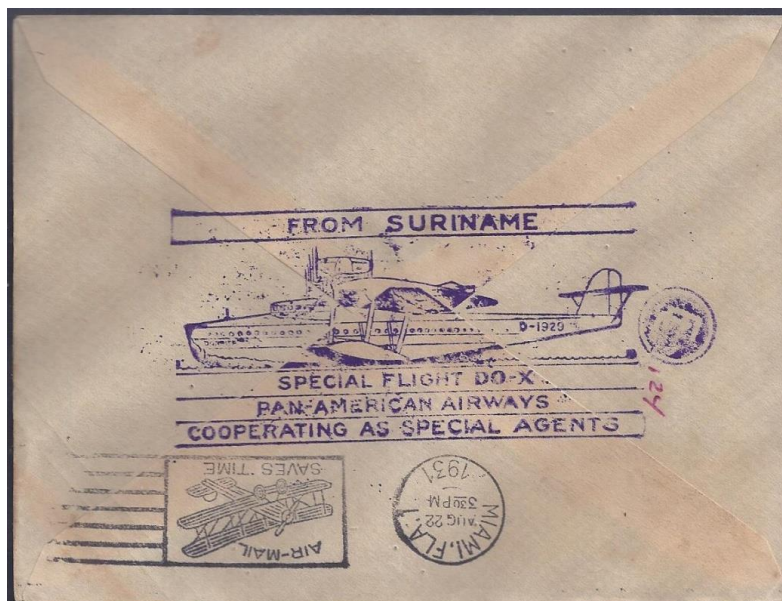

Achterzijde: BS en aankomststempel G.P.O. PORT OF SPAIN TRINIDAD d.d. 19-aug-31.

2. Luchtpostbrief per DO-X naar NEW YORK.

Voorzijde NVPH nrs: LP 9 en 11. Met 2 x Bijzonder stempel(BS).

Achterzijde: BS en transitstempel MIAMI.FLA.1 d.d. 22-aug-31. Naast het BS staat een rond paars stempel afgedrukt. Helaas is dit onleesbaar. Verder vervoer naar NEW YORK ging waarschijnlijk ook per PANAM.

Pas in november 1931 wordt de lijn van Miami naar Argentinië door PANAM weer in ere hersteld. (FAM-10 route). In de jaren die volgen is PANAM de enige maatschappij die Suriname aandoet.

Inmiddels werden in Nederland plannen gesmeed voor luchtverbindingen tussen de Nederlandse koloniën in de West. De in 1919 opgerichte KLM had samen met de Nederlandse regering het "Nationaal Pelikaan comité" opgericht. Na een langdurige voorbereiding werd in 1934 een vlucht naar de west gepland. In de nacht van 14 op 15 december vertrok een Fokker XVIII met als naam "Snip" (PH-AIS) aan de overtocht. (Kerstpostvlucht) Via Frankrijk, Spanje, Casablanca en de Kaapverdische eilanden werd op 20 december 1934 om 12:55 uur "Zanderij" te Paramaribo bereikt. De totale vliegtijd bedroeg 54 uur en 27 minuten over een afstand van 12.200 km. Op 21 december vertrok de Snip weer en vloog verder via La Guaira (Venezuela) naar Curaçao. In de jaren die volgden werd de Snip veelvuldig ingezet voor vluchten tussen Suriname, Curaçao en Aruba.

Ook de legendarische Surinaamse "Tante Es", was naar eigen zeggen, passagier van de Snip op een vlucht van Curaçao naar Aruba. Haar vernietigende commentaar luidde: "Iedereen kreeg watten in zijn oren en kauwgom om op te kauwen. Alles wat kon trillen, trilde. Ik vroeg mij af hoe zo'n toestel ooit zou kunnen opstijgen, laat staan naar Aruba vliegen! De tocht duurde ongeveer een uur en bij aankomst was ik gesloopt. De Snip maakte zoveel herrie, dat het onmogelijk was om met de medepassagiers te praten. Ook konden we niet naar buiten kijken omdat de raampjes waren afgedekt met een soort van houten luikjes".

I

De driemotorige Fokker XVIII "Snip" registratie PH-AIS.

In 1946 werd De Snip op Curaçao gedemonteerd en gedeeltelijk opgeborgen in het Curaçaos Museum. De romp en de motor zijn daar nog in een bijgebouw te bezichtigen.

De restanten van de “Snip na restauratie in het Curaçaos Museum.

Per schip wordt nog een Fokker uit Nederland aangevoerd. Deze kreeg de naam ‘OEHOE” (PH-AIO), later omgedoopt tot “ORIOI” omdat een uil volgens de bevolking ongeluk zou brengen. Beide vliegtuigen worden ondergebracht in de KLM West-Indië compagnie. Ook koopt de KLM 6 (4 voor KLM West-Indië) 2-motorige Lockheed 14-WF-62 Super Electra's en op 5 september 1939 wordt met de Lockheed Electra MEEUW (registraties PH-ASM later PJ-AIM) de wekelijkse lijndienst Paramaribo – Willemstad (Curaçao) geopend.

KLM Lockheed 14-WF-62 super electra “Troepiaal”(PJ-AIT) boven de haven van Willemstad.

Met de nieuwe Lockheed's wordt op 5 september 1939 de lijn CURACAO – PARAMARIBO werkelijkheid. Op dezelfde dag wordt ook de retourvlucht uitgevoerd.

Luchtpostbrief: retour openingsvlucht op 5 september 1939 van PARAMARIBO naar WILLEMSTAD(CURCAO) verzonden per KLM Lockheed 14-WF-62 super electra. Met BS type II :Vlucht vice+versa, KLM 5 september 1939 met een afbeelding van de Lockheed.

Na het uitbreken van de tweede wereldoorlog stond het West-Indisch bedrijf (WIB) er vrijwel alleen voor. Ondanks een enorme toename van het luchtverkeer moest het bedrijf draaien met de 4 Lockheeds en de 2 Fokkers. De Oriol (PJ-AIO/2° Fokker) werd omgebouwd tot bommenwerper om ondermeer de olieraffinaderijen op Aruba en Curaçao te kunnen beschermen. Ondertussen breidde het luchtnet van het WIB zich sterk uit. Zo werden Jamaica en Miami in het net opgenomen. Ook de routes naar Zuid-Amerika werden uitgebreid. Ondertussen werd het vliegveld van Zanderij mede op verzoek van de Amerikanen (meer mede gebruik) sterk uitgebreid en gemoderniseerd (opgeleverd in 1941). Luchtpost vanuit Suriname werd tijdens de oorlog gecensureerd. Zo ook de post tussen Suriname en Willemstad.

Gecensureerde Luchtpost brief die voorzien is van een censuurstikker. Verstuurd van PARAMARIBO naar CURACAO. Voorzijde: voorzien van een paars CENSUUR stempel: CENSUUR 19-5-44 en zwarte ronde afstempeling PARAMARIBO 19-5-44.

Achterzijde: Aankoststempel WILLEMSTAD d.d. 23-5-44

Bronnen:

Aerodacius web catalog

Nickerie.net

Wikipedia

Luchtpostcatalogus 2012

NVPH catalogus 2016

1921/1922 Transport Aériens Guyanais TAG

Les annales coloniales (1900-1949)

L'aerophile (1893-1949)